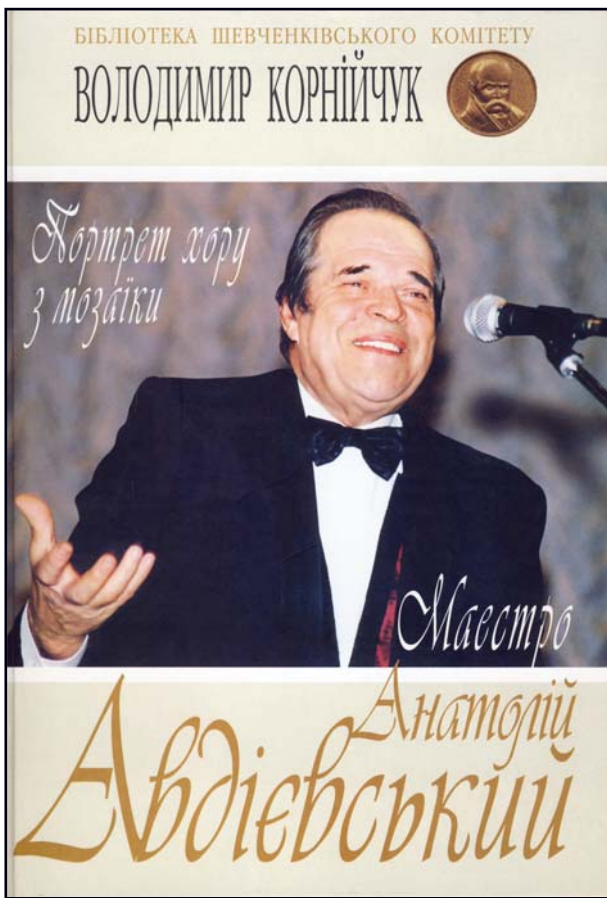

МАЙСТЕР-КЛАС ВІД МАЕСТРО У «КРАЇНІ СОЛОВ'ІВ»

31 січня 2013 року у приміщенні Національного заслуженого академічного українського народного хору ім. Григорія Верьовки відбулася визначна подія в галузі української культури – презентація нової книжки Володимира Корнійчука «Портрет хору з мозаїки. Маєстро Анатолій Авдієвський» (Упоряд. В. Корнійчук. – К.: Криниця, 2012. – 494 с.). У залі для репетицій хорової групи зібралося чимало людей: шанувальники української народної пісні, поети, композитори, диригенти різних художніх колективів, студенти Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова та Київського національного університету культури і мистецтв, колишні співаки – учасники хорового колективу. Чекали на головного героя цієї події, художнього керівника та головного диригента, хормейстера, педагога й композитора, громадського діяча, Героя України, академіка Національної академії педагогічних наук України та Національної академії мистецтв України, народного артиста України, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка, професора Анатолія Тимофійовича Авдієвського. А він, побувавши під капельницями, добрався сюди з лікарні по засніжених та заторених дорогах Києва. Коли зайшов до зали – усі встали і зустріли його гучними тривалими оплесками. А коли трохи стихло, пожартував, що після такого прийому від хвилювання можна знову потрапити до лікарні.

Вечір відкрив Віктор Женченко, український співак, заслужений артист України, поет, лауреат літературної премії імені А. Малишка. Він

надав слово поету Борису Олійнику, композитору Лесі Дичко, побратимам по мистецтву: головному диригенту Національного академічного оркестру народних інструментів України Віктору Гуцалу, головному балетмейстеру Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України ім. П.П. Вірського Мирославу Вантуху, ректору Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова, доктору філософських наук Віктору Андрущенку, режисеру театру і кіно, професору Київського державного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого Лесю Танюку. Теплі привітання висловив поет-пісняр М. Луків, учасники аматорського народного хору Верховної Ради, що мають неабияку творчу допомогу від Маєстро. Виступили професори, мистецтвознавці, упорядник видання Володимир Корнійчук. Вони одноставно відзначали потужний мистецький талант Анатолія Тимофійовича, його працьовитість, завдяки якій колектив хору ось уже протягом 50 років славить українську пісню у всьому світі. На багатьох сторінках видання подаються вислови Маєстро, що вже стали крилатими: «Наш народ завжди був богослухняним і співучим. А той, хто співає, стоїть ближче до Господа Бога»; «Пісня – в душі народу, її не стерти нікому, хто може й хотів би зробити нас німими»; «Народ наш мудрий, і такі ж його пісні. Багато з них мають вражаючу драматургію, глибоке філософське звучання. Це – не лише художня цінність, а й історія наша. Без розуміння і справжньої поваги до цього феномену наші патріотичні гасла нагадуватимуть бурю у склянці води»; «Народна пісня не приносить колосальних прибутків, тому й існує псевдокультура. Але нею світ не здивуєш. Минатимуть роки, і чи хтось згадуватиме теперішні музичні твори, за винятком хіба що кількох. Народна пісня... вона перевірена часом»; «Треба співати всім єством її... ПІСНЮ».

Через діалоги з автором книжки В. Корнійчуком вміщені думки і враження багатьох людей про головного диригента хору Анатолія Авдієвського та його чудовий колектив. Це спілкування з учасниками вокального тріо хору у складі Віри Мартиненко, Наталі Цюпи та Поліни Павлюченко, хормейстером та концертмейстером хору Іриною Мельниченко, багаторічним «старостою» хору Володимиром Бойком, Ніною Матвієнко, митцями, літераторами, мистецтвознавцями та ін. Тут і спогади самого Анатолія Тимофійовича про свою родину, батька, матір, його перші кроки у царині української народної пісні, відгуки преси як української (М. Загайкевич, С. Козак, М. Пилипчак, Ю Станішевський, Ірина Сікорська), так і зарубіжної, багато цікавих світлин різних років.

Книжка «Портрет хору з мозаїки. Маєстро Анатолій Авдієвський» справді мозаїчна, складається з 5-ти частин (5 хвиль), а саме: «Оберіг національного мелосу. Хор у часі і просторі»; «Посол української народної пісні у світі»; «Статті. Виступи. Інтерв'ю Анатолія Авдієвського»; «Життєвий і творчий шлях Анатолія Авдієвського»; «Дискографія». Щодо останньої частини, то потрібно наголосити, що автори М.М. Зьола та М. Й. Зьола дуже добре попрацювали над пісенним доробком колективу, враховуючи

специфічні особливості класифікації грамзаписів. Записи хору складені ними на основі приватної колекції грамплатівок і каталогів.

Нарешті слово одержав винуватець події Анатолій Авдієвський. Він почав з того, що, будучи ще студентом Одеської консерваторії, учнем талановитого хормейстера і педагога К. Пігрова, у 1958 р. заснував у Житомирі народний хор «Льонок», а на початку 60-х після розформування багатьох хороших колективів, включно із Житомирським, Григорій Гурійович Верьовка (1895–1964) запросив його до Києва попрацювати у народному хорі помічником-асистентом і був йому, як згадує Анатолій Тимофійович, наче батько. Але на початку 1963 р. Міністерство культури призначило Маєстро керівником Черкаського народного хору. І вже по смерті Г. Верьовки у 1966 р. він став незмінним художнім керівником і головним диригентом, продовжив справу Г. Верьовки та його дружини Е. Скрипчинської, повіривши у могутню силу української пісні.

Скільки всього було! Перші поїздки хору до Кореїської Народно-Демократичної Республіки (1966), Мексики і Монреалю (Канада), згодом гастролі по (на той час) Чехословаччині (1968), Франції (1969), потім були Іспанія, Португалія, країни Латинської Америки, Німеччина, Польща, Сполучені Штати Америки... Зарубіжна преса добирала якнайкращі слова про виступи колективу, порівнюючи їх з успіхами знаменитого хору під орудою О. Кошиця, цвіла захоплюючими відгуками: «Український ансамбль доводить зайвий раз, що голос людини – це інструмент, який має незліченні ресурси, й звучання його хвилює безпосередніше, ніж звучання будь-якого іншого інструменту» (Максим Вага. «Le reuple», 5 серпня, «Народ», 1958 р.); «Це був випадок – єдиний в історії Брюсселя. Прийом публіки був настільки жвавий, що потрібна була поліція, щоб автобуси, в яких розмістились артисти після концерту, могли рушити з місця» (Газ. «Дерньєр ер», Бельгія, 1958 р.); «Україна має найбагатший у світі фольклор. Вона має незрівнянних співаків, танцівників і музикантів, які з незапам'ятних часів займають почесне місце у світі» (Газ. «Соль де Торреон», Мексика, 1967 р.); «Хор ім. Верьовки має свою версію і проводить її зі славою етнічної сили та своєрідності» (Дженніфер Фішет, спеціально для «Лос-Анджелес Таймс», 22 вересня 2000 р.).

Авторитет і велика популярність хору зумовлені поєднанням самобутнього стилю народного співу з високим професіоналізмом, безперервними пошуками нових мистецьких горизонтів, оновленням репертуару. Всі ці роки колектив підтримував тісні зв'язки з українськими композиторами. Для нього писали пісні І. Шамо, К. Домінчен, А. Філіпенко, В. Верменич, В. Зубицький. Так, на початку 80-х років результатом співпраці колективу з відомим композитором Євгеном Станковичем стала поява монументальної фольк-опери-балету «Цвіт папороті», складної форми театрального дійства, створеної за мотивами повісті М. Гоголя «Тарас Бульба», поезій Т. Шевченка, народних легенд, яка мала складну долю, але фрагментами часто звучить у концертних номерах знаменитого колективу, що свідчить про унікальні можливості народного хору. «Справедливо вважаючи, що кожна народна пісня, залежно від регіону побутування й жанру, має свої темброво-виконавські особливості, маєстро у копіткій щоден-

Анатолій Авдієвський з хором та оркестром

ній праці шукав особливе звукове забарвлення кожної пісні, свій неповторний стиль, що вражає прозорою чистотою, граничною злагодженістю інтонування, м'якими й оксамитовими хоровами акордами, які зачаровують емоційно наповненим звучанням і рідкісною красою» (с. 323).

Друга частина вечора-презентації була найемоційнішою, бо в залі з'явився весь колектив хору у сценічному вбранні, і Анатолій Тимофійович провів майстер-клас української народної пісні, танцю та музики. Маєстро заявив, що еталонний характер української пісні з часів Григорія Верьовки залишається незмінним у репертуарі хору. Це такі пісні, як «Ой гиля, гиля, гусоньки, на став», «На полях широких я сіяла льон», улюблена пісня І. Франка «Жалі мої, жалі», «І шумить і гуде» в обробці Г. Верьовки, «Ой чий то кінь стоїть» в обробці А. Авдієвського,

«Дударик» (з інтонаційними переливами, що імітують дудочку) та «Щедрик» М. Леонтовича, що потребує філігранної техніки виконання. Саме остання пісня стала новорічним всесвітнім шлягером, а в Америці її називають «Різдвяні дзвони». Під час виступу Анатолій Тимофійович зупиняв хор, вирівнював інтонацію, ансамбльовість, формувалася виспівування голосних звуків, музичні фрази, динаміку звучання, контелену («Не січіть місток між нотами, мелодія повинна летіти». – А.Авдієвський). Після такої настройки хор заспівав по-іншому, так злагоджено, що присутні були захоплені співом... Зазвучав уривок з фольк-опери «Цвіт папороті» Є. Станковича, саме той вокаліз, під який розпускається квітка папороті в опері. Сила виконання викликала у слухачів неймовірні відчуття.

Звучали пісні у виконанні жіночого складу («Ой сивая зозуленька»), потім чоловічого («Козацька»), фантастично, віртуозно грав оркестр, зазвучала пісня «Рече та стогне Дніпр широкий». Здавалося, ніби душа підноситься до небес, а руки Маєстро тримають у злагоді більше півсотні голосів і в полоні тих, хто їх слухає...

Коли співає справжній виконавець, йому не потрібно бігати по сцені, підтанцювувати, підбадьорювати до оплесків глядачів. Звучання його внутрішньої пісенної струни проникає глибоко в душу, до самого серця. Так, колеги

Забави запорозьких козаків

Маєстро, хормейстери батько і син Анатолій та Дмитро Болгарські, пишуть: «Слухаючи хорові трактовки А. Авдієвського, переконаєшся, що досягають вони такого рівня тільки завдяки шляху серця, інтуїтивного стану молитви, одухотвореного стану душі» (с. 186). І далі наголошують, що саме стараннями Анатолія Тимофійовича в Інституті мистецтв НПУ імені М.П. Драгоманова відкрито регентську спеціалізацію, «де молодь може долучатися до тих знань, які колись отримав К. Пігров та інші видатні митці нашої країни... У виховному процесі

Жіночий танець «Голубка»

регентів вивчаються не тільки хорові шедеври Д. Бортнянського, М. Березовського, А. Веделя, М. Леонтовича, К. Стеценка, О.Кошиця та ін., підіймаються професійні питання відродження Київської богослужбово-співочої школи, але й досліджуються шляхи впливу мистецтва на душу людини...» (с. 188). Отже, рідкісна багатогранність диригента і хормейстера, першокласного музиканта, композитора, неперевершеного майстра обробки народних пісень приносить світову славу його талановитому колективу, а разом з тим – українській пісні.

Цей співочий і безмежно творчий колектив вміщує у собі хор, оркестр, хореографічну групу, навчальну студію, що готує вокалістів для професійних колективів України, а також дитячий ансамбль «Цвітень» під орудою М. Пилипчак. Отже, справжня академія народного мистецтва та співу, школа високої якості, що наближає до розуміння народної пісні, її моральних чеснот, несе знання про навколишній світ і єднає нас з далекими пращурами.

Шкода, що ми так рідко слухаємо цей унікальний колектив по радіо, зовсім мало – на телебаченні. Наш телефір засмічений розважальними передачами невисокої проби. Подивися – і нічого для себе не візьмеш, не зігріється душа теплом материнської пісні. А у них, в українських піснях, сконцентровані надбання музичної культури України від сивої давнини до сучасності, це вони вчать нас, як жити на світі.

Валентина КОРОТЯ-КОВАЛЬСЬКА

старший науковий співробітник
відділу культурологічних досліджень ННДІУВІ